

**Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen
Fellesmøte onsdag den 15. januar 1964 kl. 9.30.**

Møtet ble ledet av utenrikskomiteens fung. formann, R ø i s e l a n d .

Til stede var: Aarvik (for Bondevik), Braadland, Kjøs, Langhelle, Langlo, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Ingvaldsen, Hambro (for Bergesen), Borgen, Leirfall (for Borten), Dahl, Hønsvald, John Lyng, Johs. Olsen, Brommeland, Eikrem, Engan, Hamran, Asbjørn Holm, Helge Jakobsen, Sunniva Hakestad Møller, Nybø, Toppe og Warholm.

Fra Regjeringen var til stede: Utenriksminister Lange og fiskeriminister Magnus Andersen.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: fra Utenriksdepartementet ekspedisjonssjefene Halvorsen og Evensen og underdirektør Amlie, og fra Fiskeridepartementet byråsjef Bjørge.

Fung. formann: Møtet er kalla saman på kort varsel, men det var ikkje noko å gjere ved det. Det blei sendt ut eit fortruleg dokument i går kveld, men det kom så pass seint at det ikkje var så mange som fekk det i går.

Eg gjev ordet til utanriksministeren, som vil gje ei orientering om fiskerikonferansen i London.

Utenriksminister Lange: Den andre fiskerikonferansen i London, som er en fortsettelse av den i høst, tok til onsdag den 8. januar. Under dette gjenopptatte møte viste det seg meget snart at motstanderne av 12-milsregelen for fiskerigrense rettet sitt hovedskyts mot den norske fiskerigrense. Det ser ut til at både fellesmarkedslandene og Storbritannia er villig til å akseptere en 12-milsgrense for Færøyene, Grønland og – med visse reservasjoner fra britisk side – også for Island. Angrepene fra begge parter – altså De seks og Storbritannia – konsentrerer seg om vår norske 12-milsgrense. Alle gjør gjeldende at det for Norges vedkommende ikke foreligger slike spesielle geografiske, økonomiske og sosiale forhold at Norge har krav på en unntaksstilling slik som de anerkjenner berettigelsen av for Færøyene, Grønland og til dels Island.

I forgårs la fellesmarkedslandene og Storbritannia fram et forslag til avtale om felles regler for fiskerigrense. Det er en avtale i ni artikler, og jeg skal kort gå igjennom hovedpunktene i avtalen. Det vil da belyse de problemer vi står overfor i London.

Etter punkt 1 i avtaleutkastet skal kyststaten ha eksklusiv rett til å drive fiske og til å håndheve sin fiskerilovgivning, altså ha full jurisdiksjon, innenfor en seks mils sone. Men denne anerkjennelse av den eksklusive rett og jurisdiksjon i 6-milssonen må sammenholdes med punkt 7 i avtaleutkastet, hvor det blir foreslått at rimelige overgangsordninger også skal gjøres gjeldende for sonen mellom 3 og 6 mil for de andre partene i avtalen.

Verken punkt 1 eller punkt 7 kan det være tale om at vi kan godkjenne. Det er for det første umulig for Norge å godta overgangsrettigheter mellom 3 og 6 mil selv for et begrenset tidsrom, og videre er det umulig for oss å gi opp hele vår ytre fiskerisone mellom 6 og 12 mil. Det blir enda klarere når vi ser på bestemmelsene i utkastets punkt 3, som gjelder sonen mellom 6 og 12 mil. Punkt 3 bestemmer at i denne sonen skal de andre avtaleparter ha rett til å drive fiske for all tid fremover forutsatt at de har en historisk rett til det, og slik historisk rett har de dersom de har drevet fiske i denne sonen i et visst tidsrom. Lengden av dette tidsrom er ennå ikke fastsatt. Det sier seg selv at det er umulig for Norge å akseptere en ordning hvor avtalepartene for all framtid skal ha rett til å fiske i vårt ytre 6-milsbelte.

Punkt 2 i forslaget kan vi heller ikke akseptere. Denne bestemmelse går ut på at grunnlinjene skal trekkes etter reglene i artikkel 4 i Genèvekonvensjonen av 1958 om sjøterritoriet. Men artikkel 4 avviker på et par punkter fra dommen i Haag som ble avsagt i saken mellom Norge og Storbritannia. For det første gjelder det i noen grad regelen om tørrskjær, og for det andre må reglene i artikkel 4 i Genèvekonvensjonen sammenholdes med reglene i artikkel 7, som begrenser lengden av grunnlinjen over bukt til 24 nautiske mil, og vi har betydelig lengre grunnlinjer enkelte steder.

Etter punkt 4 skal fiskefartøyer som tilhører signatarmaktene, ikke utvide sitt fiske i den ytre 6-milssone til

"fiske etter fiskeforekomster som er vesentlig forskjellige fra dem som de tradisjonelt har fisket etter, eller drive fiske på fiskebanker som er vesentlig forskjellige fra dem som de tradisjonelt har fisket på."

Også dette forslaget er helt uakseptabelt for oss. Det gir ingen virkelig beskyttelse. For det første har de stater som tradisjonelt har fisket ved norskekysten, drevet fiske på alle vesentlige fiskearter og alle vesentlige fiskegrunner i vår ytre 6-milssone. Videre er det også en annen meget vesentlig mangel ved formuleringen i forslagets punkt 4. Punktet forbyr ikke disse fremmede fiskere å utvide fiskeriene ved å sette inn flere fartøyer, større fartøyer, mer effektive fartøyer eller å benytte mer effektive fiskemetoder.

Punkt 5 i forslaget må nærmest anses som en felle. Det slår fast at i området mellom 6 og 12 mil har kyststaten myndighet til å regulere fisket, men så fortsetter det med en bestemmelse om at kyststaten skal konsultere de andre kontraherende parter når det gjelder slik reguleringsvirksomhet, og videre innfører punktet et forbud mot diskriminering av utenlandske fiskefartøyer i den ytre 6-milssone. Forslaget om konsultering kan se forholdsvis uskyldig ut, helt til en sammenholder bestemmelsen her med punkt 6 i avtalen, for av punkt 6 fremgår det at dersom det ikke blir oppnådd enighet mellom kyststaten og de andre stater under disse konsultasjoner, kan de andre statene gjøre spørsmålet til gjenstand for meglings og voldgift. Det innebærer i virkeligheten at kyststaten har oppgitt sin bestemmelsesrett når det gjelder regulering av fisket i den ytre 6-milssone.

Punkt 6 har jeg alt vært inne på. I punkt 8 sies det at avtalen kan tiltres av andre stater enn dem som tiltrer fra begynnelsen av, som tradisjonelt har drevet fiske i de farvann det gjelder, mot å tilby gjensidighet. Det er også uakseptabelt for oss,

for dette innebærer at utenforstående stater ved å tilby oss gjensidighet i for oss verdiløse kystfarvann ved deres egne kyster, uten ytterligere vederlag kan skaffe seg adgang til å drive fiske i vår ytre 6-milssone dersom de har drevet tradisjonelt fiske der. Dette gjelder da Sovjet-Unionen, Polen og Øst-Tyskland blant andre.

Punkt 9 slår fast at med de kontraherende parters samtykke kan en stat få unntatt deler av sitt ytre 6-milsmilbeite fra avtalens regler. Dette skal gjelde hvis særlige forhold av geografisk, økonomisk og sosial karakter foreligger, men slik dette punkt 9 er formet, er det temmelig verdiløst for oss. Det er basert på samtykke fra de andre stater og hvis vi ikke oppnår et slikt generelt samtykke fra signatarmaktene alt nå, kan vi ikke håpe på et slikt særarrangement på et senere tidspunkt. Det viser klart den steile holdning som Storbritannia og fellesmarkedslandene tar.

Det skulle fremgå av det jeg har sagt at forslaget til avtale viser at sjansene er meget små i London for et resultat som Norge kan slutte seg til, og det bekreftes av de meldinger som løper inn et par ganger om dagen fra delegasjonen i London. Det har da ført til at når nå konferansen har gått over fra å arbeide i plenum til å arbeide i komiteer, har delegasjonen funnet at det ikke er mulig for Norge å delta i den komite som skulle utforme reglene på grunnlag av dette avtaleutkastet, og der står vi for så vidt sammen med Island.

Det som virker særlig eiendommelig ved konferansen, er at både Storbritannia og fellesmarkedslandene viser slik utpreget velvilje overfor særordninger for Færøyene og Grønland og størstedelen overfor Island, mens det ikke foreligger noen tilsvarende velvilje når det gjelder vår fiskerigrense. De siste meldingene vi har mottatt i dag, viser at det fortsatt er linjen, skjønt det kanskje åpner seg visse muligheter på siden av avtalen i forhold til enkelte av fellesmarkedslandene, men derimot ikke til Storbritannia ser det ut til.

Hvis vi nå ikke oppnår rimelige særordninger under en modifisert artikkel 9, kan resultatet for vårt vedkommende bli ett av to. Enten undertegner de andre land – med unntak av Island og muligens også med unntak av Danmark og Sverige, skjønt det er mindre klart – en avtale. Det vil selvfølgelig være kjedelig for oss å stå utenfor, men vi blir ikke stående utenfor alene i tilfelle, og vi har vår overgangsordning med Storbritannia. Det åpner seg også muligens på visse forutsetninger en sjanse til å få ordninger bilateralt med Vest-Tyskland og Frankrike. – Det annet alternativ er at konferansen bryter helt sammen, men det ser ikke ut til å være sannsynlig nå. Det ser ut som om De seks pluss England og med tilslutning da i hvert fall av Irland, Spania og Portugal, kan komme fram til en ordning som de er enige om.

Men enten resultatet blir det ene eller det andre, er det en fare for at Londonforhandlingene har aktualisert striden omkring 12-milsgrensen, spesielt for Norges vedkommende, og at det derfor kan være mulighet for angrep mot den norske fiskerigrense for den internasjonale domstol i Haag eller for en voldgiftsdomstol, med mindre vi greier å komme fram på siden av avtalen til bilaterale ordninger med Vest-Tyskland og Frankrike.

Den stat som har opptrådt mest truende i den sammenheng, er Frankrike, hvor vi har en del nylige dommer som de har protestert mot, og hvor vi fremdeles forsøker å oppbringe franske trålere som har fisket i vår ytre 6-milssone.

Det å få en rettssak i Haag, stiller seg ikke særlig lystelig for oss slik som domstolen etter de siste valgene er sammensatt. En gjennomgåelse av det vi vet om den holdning dommerne tar til nettopp dette spørsmålet, og har tatt tidligere, og den holdning deres regjeringer tar – og der er det svært ofte samstemmighet – viser at helt sikkert 8, og sannsynligvis 10, av de 15 dommerne er motstandere av 12-milsgrensen. Det er altså en helt annen sammensetning av domstolen enn den vi hadde sist vi hadde sak om vår fiskerigrense.

Jeg tror ikke jeg behøver å gjennomgå nærmere denne listen som er sendt over til komiteens medlemmer.

Det er altså nokså meget om å gjøre for oss at vi innretter oss slik at vi unngår en rettssak i Haag, og spørsmålet er hva som kan gi oss sjansen til å unngå det. Etter det som er kommet fram under de underhåndskontakter som delegasjonen til stadighet har hatt med de andre deltakende land, ser det ut til at hvis delegasjonen får fullmakt til å antyde at vi i forhold til de land som har tradisjonelt fiske, men som ennå ikke har sluttet noen avtale, kan strekke oss til overgangsrettigheter i 10 år fra i år, altså til i 1974, er det i hvert fall muligheter for at vi på det grunnlag kan få en avtale med Frankrike og en avtale med Vest-Tyskland. I den sammenheng er avtalen med Frankrike den viktigste, fordi det ville avskjære muligheten for Frankrike til å gå til domstolen i Haag.

Det spørsmål vi må ta standpunkt til her i dag, er altså om vi for å få den sjansen – det er ikke sikkert det fører fram – skal gi vår delegasjon i London fullmakt til, om den vurderer det slik at det er reelle muligheter, å antyde forhandlinger om en overgangsordning for Frankrike og for Vest-Tyskland til 1974, vel vitende om at vi da sannsynligvis også måtte innrømme overgangsrettigheter for så lang tid til de andre som allerede har avtale – det vil si England, Sovjet-Unionen, Holland og Belgia. Det vil altså si å utsette den fulle gjennomføring av 12-milsgrensen for Norges vedkommende i fire år i forhold til det perspektiv vi har i dag.

Det er vel egentlig kort fortalt det som er hovedproblemet som vi står overfor. At vi skulle kunne gå med på den ordning som det legges opp til nå og som det forhandles om nå, anser jeg for uhyre lite sannsynlig.

Statsråd Magnus Andersen: Jeg har i grunnen ikke særlig mye å føye til det utenriksministeren har sagt. De siste meldingene vi har fått, synes å bekrefte at konferansen nå er kommet inn i en fase da man faktisk sitter i komiteer og lager avtaleutkast. Norge og Island er ikke med her, fordi man på forhånd, før dette ble satt i gang, reiste spørsmålet om man skulle gi en prinsipiell tilslutning til dette, og de som ikke kunne gjøre det, fant selvfølgelig heller ikke å kunne være med der.

Det er fra de land som er representert på konferansen, og først og fremst fra De seks og fra britene, vist til at den norske delegasjon ikke har vært villig til å diskutere innrømmelser i det hele tatt. Man mener at det fra De seks' side er gitt

store innrømmelser, i og med at de holder på med å arbeide seg fram mot en anerkjennelse av prinsippet om en 12-milsgrense, noe de ikke har akseptert før, selv om denne 12-milsgrensen er blitt atskillig uthulet i all fall inntil 3 mil.

Delegasjonen har gitt uttrykk for at den gjerne vil ha fullmakt til å kunne bruke utsikten til en fire års forlengelse i forhandlingene, og det er da dette man her må ta standpunkt til. Det er også underhånden overfor den norske delegasjon gitt uttrykk for at det kan tenkes to-sidige avtaler, slik at om de land som tilsynelatende nå er blitt enige, kommer frem til en avtale, er det ikke usannsynlig at Vest-Tyskland og Frankrike vil kunne tenke seg å inngå en to-sidig avtale med Norge. På den måten vil man omtrent kunne få eliminert, kan man si, den risiko som utenriksministeren var inne på med hensyn til en rettssak eller risikoen for at saken kan bringes inn for en voldgiftsrett.

Her er det altså tale om å gi etter uten å få noe igjen for det. Skal vi gå med på en fire års forlengelse uten å få noe igjen for det? De spørsmål som vi kan reise i denne sammenheng, er eventuelt av handelsmessig art. Man kan da selvfølgelig anføre at den norske delegasjon sterkt har presisert at fiskerigrensespørsmålet ikke kan sees i sammenheng med handelspolitiske spørsmål, og det er greit nok. Men under en fase av forhandlingene på konferansen da det hele utvikler seg på denne måten, og hvor det blir snakk om forhandlinger på hardeste plan, må man vel kunne akseptere at den norske delegasjon hvis vi skal gi noe fra oss, bruker dette til å få noe igjen når det gjelder spørsmålet om handelsmessige fordeler.

Jeg tror ikke jeg kan si noe mer enn at man kan konkretisere dette i to alternativer, som for så vidt har en sammenheng. Man kan si at hvis man skal gå inn for at den norske delegasjon har fullmakt til å kunne forlenge overgangstiden med fire år, må den forsøke å handle med disse årene på en slik måte at man kan oppnå visse handelsmessige innrømmelser. Det er gitt uttrykk for så sent som i natt eller tidlig på morgensiden, at det fra De seks' side i hvert fall ville bli betraktet som en betydelig innrømmelse fra norsk side hvis vi gikk med på å forlenge overgangstiden med fire år.

Johs. Olsen: Da vi første gang her i disse to komiteene drøftet denne konferansen, var vi også inne på andre punkter som var satt opp og som det skulle forhandles om. Jeg for min del ga i hvert fall uttrykk for at hvis det bare gjaldt det spørsmålet som det nå har vært snakk om, hadde jeg mine betenkeligheter ved å anbefale at delegasjonen skulle forhandle i det hele tatt. Men i det første opplegget var det nevnt flere punkter, blant annet var det spørsmål om fiskestørrelsen og om oppsynstjenesten utenfor territorialgrensen osv. Er det i det hele tatt forhandlet noe når det gjelder disse andre spørsmålene? Det kunne være interessant å få høre litt om det.

Utenriksminister Lange: Hittil er det ikke ført virkelige forhandlinger om annet enn fiskerigrensen. Det er altså blitt mer og mer tydelig at det vi har fryktet hele tiden, faktisk er tilfelle, nemlig at en hovedhensikt fra britisk side med å sammenkalle denne konferansen har vært å rette et grunnstøt mot den norske 12-

milsgrense. Men fremdeles står på konferansens dagsorden disse andre punktene, og forutsetningen er at når man er ferdig med å forhandle om en fiskerigrenseavtale, skal det også forhandles om de andre spørsmålene, altså konserveringsspørsmål og handelsspørsmål.

Borgen: Jeg tror det på dette stadium kunne være av interesse å få høre litt mer om hvordan utenriksministeren og fiskeriministerens vurderer situasjonen hvis nå konferansen skulle bryte sammen. Hva vil konsekvensene da kunne bli for den tid vi kan ha litt oversikt over?

Utenriksminister Lange: Etter det siste som foreligger fra kvelden og natten, vil jeg anse det for uhyre usannsynlig at konferansen bryter sammen. At Norge og Island holder seg utenfor – muligens med følge av Danmark og Sverige – kommer, slik det nå ligger an, sannsynligvis ikke til å føre til at Storbritannia og De seks oppgir å komme fram til en ordning seg imellom. Problemet for oss blir hvordan vi kan redde det som reddes kan for Norge med hensyn til å kunne beholde vår 12-milsgrense og unngå en rettssak i Haag, som temmelig sikkert ville gå oss imot slik domstolen nå er sammensatt, og om vi ved å gi visse innrømmelser når det gjelder overgangsrettigheter, kan oppnå innrømmelser fra Vest-Tyskland og Frankrike først og fremst av markedsmessig art for avsetningen av våre fiskevarer.

Fung. formann: Ein må jo vedgå at dette faktisk ligg verre til enn det vi hadde rekna med på førehand at vi kunne kome opp i. Her risikerer vi at det kan bli ei rettssak i Haag som det er all grunn til å tru at vi kan tape, og dermed er vår 12-milsgrense ikkje godteken. Og blir vi ikkje med på nokon avtale, vil vel tollene på fiskeprodukt innan Dei seks stige til 10 eller 20 pst., og då blir det ikkje lett å kome inn der. Vi har før gått hardt inn for at vi skulle få nokon lette innan EFTA når det gjeld fiskevarer, og det blir det heller ikkje lett å få til dersom vi ikkje blir med på ei ordning no i London.

Eg synest nok at det på diplomatisk veg eller under hand på ein eller annen måte burde ha vore undersøkt kva England verkeleg meiner, og eg vil gjerne høyre om vår ambassadør i London har vore med på desse tingingane? Han skulle jo kjenne stemninga der borte betre enn dei fleste. Og har han ikkje det, meiner eg at vi på diplomatisk veg bør prøve å få kontakt under hand både med Dei seks og med England.

Det er nokså uventa at England stiller seg slik, for ein må jo seie at England var svært velvillig mot oss då det galdt tingingane om frossenfisken, og då vi gjekk til 12 mil, sa dei at denne avtalen kunne gå vidare.

Det som det også kunne vere interessant å få greie på – og det må også skje ved kontakt under hand – er om den avtalen som held på å ta form i London, er meint å dekkje den politikk som Dei seks vil føre når det gjeld adgang til fiskefelta. Før har det jo vore heilt flytande kva dei tenkjer på. Men er det slik at det som nå går føre seg, er det som verkeleg skal vere det framtidige mønsteret for dei seks? Det hadde det òg vore gildt å få greie på.

Som situasjonen er, meiner eg at vi kan ikkje gje avkall på 12-milsgrensa. Den har dei norske myndigheiter gått inn for, og det må vi stå fast på. Eg meiner likeins som utanriksministeren at vi heller ikkje kan diskutere noko slag rett for andre til å fiske innanfor 6-milsgrensa. Det kan det ikkje bli tale om. Men det som det kan bli tale om, er overgangsordningar mellom 6 og 12 mil. Der meiner eg at vi, slik som utanriksministeren har nemnt, må seie at vi kan tenkje oss å vere med på overgangsordningar til 1974.

Som eg har sagt før, meiner eg at vi på eit tidlegare tidspunkt burde ha drege inn handelstingingar. Delegasjonen burde ikkje ha stilt seg avvisande til handelstingingar, men burde ha sett det i samanheng med dette, og det er nødvendig å gjere det no. Dersom det verkeleg syner seg at vi kan få til ei ordning med liberalisering av handelen med fiskevarer, så skal vi tenkje på å tøye oss utover 1974 med overgangsordningar, altså ikkje berre ein 10-årsperiode, men kanskje ein 12- eller 15-årsperiode. Kan vi ikkje få ei liberalisering for avsetnaden av fiskevarer, er det noko anna, då bør vi ikkje gå lenger enn til 1974. Eg meiner at når vi er villige til å gå med på overgangsordningar til 1974, skal vi òg samtidig prøve å få til ei viss liberalisering. Men eg meiner vi skal ha kort i bakhanda, for det har så mykje å seie at vi får til ei liberalisering i fiskeomsetnaden.

Brommeland: Dette er jo en meget beklagelig utvikling. Jeg ble forskrekket da jeg i dag leste at Norge ikke hadde latt seg representere i denne underkomiteen, men jeg går ut fra at delegasjonen har tatt sitt standpunkt etter konferanse med Regjeringen, og at det er Regjeringen eller departementene som etter nøye overveielse har funnet ut at det ikke ville være noe heldig.

Jeg for min del har ingen betenkeligheter ved å gi min tilslutning til den foreslåtte instruks her, og jeg er glad for å høre det som er sagt her i dag om mulighetene for at et slikt kompromissforslag skulle bli akseptert der borte. At vi i første omgang går med på overgangsrettigheter til 1974 synes jeg er et rimelig kompromiss fra vår side. Dermed holder vi jo også fast på prinsippet om 12-milsgrensen, så jeg vil gjerne gi min tilslutning til det. Og om det ikke skulle føre fram, synes jeg ikke det er noe betenkelig om det – slik som jeg forsto hr. Røiseland var inne på – skulle bli tale om ytterligere noen år utover den tiden, hvis vi kan få en tilfredsstillende avtale i stand. Det er så viktig for oss å få en avtale, at vi ikke kan sette oss utenfor. Men når det gjelder forholdet mellom 3 og 6 mil, er det klart at der kan vi ikke på noen måte gjøre noen avvikelse.

Som sagt, i denne etappe håper jeg at den instruks som er foreslått, kan gi grunnlag for at Norge kan være med i bildet fortsatt.

Utenriksminister Lange: Jeg vil gjerne få svare på spørsmålet om hvilken rolle vår ambassade i London har spilt i sammenheng med disse fiskeriforhandlinger. Ambassaden i London har forhåndskonsultert med de britiske myndigheter helt fram til konferansen åpnet, og har forsøkt å få greie på hva hensikten med konferansen var. Men hverken gjennom de direkte kontakter som ambassaden der borte har hatt med de britiske myndigheter, eller under de

forhåndsdrøftinger som har vært på embetsmannsplanet mellom britiske og norske fiskerimyndigheter, har britene avdekket sitt spill. Det spillet er først avdekket under denne konferansen, og det er først under denne konferansen at det i det hele tatt er blitt avklart at en hovedhensikt fra britisk side må være å torpedere den norske 12-milsgrense.

I selve delegasjonen er ikke vår London-ambassade med, men vår delegasjon der borte står jo i intim kontakt med ambassaden.

Så var det spurt om dette som nå avtegner seg som en mulig ordning mellom Storbritannia og De seks, vil gi mønsteret for en fremtidig ordning, så vidt jeg forstår under et eventuelt utvidet fellesmarked, for fiskerigrenseregimet. Ja, det er vel hensikten at det stridsspørsmålet mellom Storbritannia og De seks gjennom denne avtalen skal ryddes til side. Om det vil ha gjennomslagskraft internasjonalt sett, er en annen sak. Jeg tror det vil bli en regional ordning for Europa. Ellers er 12 mil og en enda videre fiskerigrense på marsj i verden som helhet, og dette at domstolen i Haag for tiden er slik sammensatt at den har et flertall av motstandere av å utvide fiskerigrensene, er ikke noe adekvat uttrykk for hovedtendensen i den folkerettslige utvikling ute i verden. Femten dommere i en verden med hundreognoenogtyve selvstendige stater – det er altså et ganske lite utvalg, som – fordi dette med fiskerigrensen ikke er noe hovedhensyn under valget av dommere – tilfeldigvis for øyeblikket er så ugunstig som mulig for oss.

Engan: Jeg hadde egentlig tenkt å starte med å gi delegasjonen en kompliment for fast og klar holdning. Men jeg må jo si at utenriksministerens konklusjon, der han antyder ytterligere overgangsordninger mellom 6 og 12 mil, fremstiller seg som noe dyster for meg. Jeg vil, i motsetning til hr. Røiseland, si at vi her fortsatt må vise en fast og klar holdning. Når hr. Røiseland antyder en ytterligere forlengelse, må jeg etterlyse fiskernes syn, og at man undersøker hva fiskerne mener.

Jeg vil trekke fram spørsmålet om redskapsbruken mellom 6 og 12 mil, og f.eks. et forbud mot tråling i den omstridte sonen mellom 6 og 12 mil. Hvis vi f.eks. forbyr norske trålere å fiske der, måtte det vel være mulig også å forby andre europeiske nasjoner å fiske med trål der.

Jeg har sagt det så ofte at det ikke skulle være nødvendig å gjøre det, men jeg synes jeg må nevne det. Hvor mye fisk vil det være igjen langs kysten i 1974 med den farten det er i nedgangen i bestanden? Jeg synes den har vært så pass merkbar bare i løpet av de siste 15 år, at jeg kan godt tenke meg at når man kommer til 1974, vil fiskebestanden være så pass liten at utlendingene ikke lenger vil være interessert i noen forlengelse av avtalen. Men på den annen side, hvis det ikke blir tilfellet, kan jeg tenke meg at det kommer nye krav i 1974 om en ytterligere forlengelse. Hvilke garantier har vi på dette punktet?

Jeg er fullt klar over at den norske delegasjon ikke har det lett. Jeg må si som mange andre har sagt, jeg er forundret over Storbritannias holdning. Den stemmer ikke med det man har trodd før om Englands holdning overfor Norge i disse

spørsmål. I og med at vi har gått med på en overgangsordning for Storbritannia tidligere, trodde jeg problemet var løst, men det viser seg ikke å være tilfellet.

Jeg vil bare kort konkludere med å be om at delegasjonen fortsatt forsøker å være fast og ikke låser seg fast til noe, men eventuelt kommer tilbake til Stortinget med saken.

Braadland: Det er åpenbart at vi er ute i hardt vær diplomatisk. Når det har vært sagt at det var uventet at vi ville komme opp i vanskeligheter, så kan jeg ikke riktig forstå det, for det har vært klart helt fra begynnelsen at i dette spørsmålet ser England likt med de kontinentale land. Det er ikke min mening å rippe opp i gamle uoverensstemmelser, men jeg vil minne om at jeg flere ganger under fellesmarkedsdebatten gjorde oppmerksom på at vi har England og de kontinentale land stående på samme linje i fiskerigrensespørsmål, og vi har derfor ingen utsikt til å forhandle oss fram til et for oss akseptabelt resultat. Nå har vi altså den samme situasjon i en litt ny form.

Det har vært sagt at det muligens kan lette vår stilling om vi nå tøyde oss litt og gikk med på fire år forlenget overgangstid, altså til 1974, og at det på det grunnlag skulle være mulig å få bilaterale avtaler med Vest-Tyskland og Frankrike, som så da skulle gi oss lettere handelspolitiske betingelser. Jeg er ikke klar over hva man der på administrasjonens side forestiller seg av lettelser. Vest-Tyskland og Frankrike er jo medlemmer av EEC, og de er bundet til EEC's tollbestemmelser og regler.

Dertil vil man altså på det nåværende tidspunkt fra norsk side forsøke å trekke inn momenter av handelspolitisk art, som kontinentallandene tydeligvis absolutt vil holde utenfor. Det fremgikk av diskusjonen på det forrige møte. Det forekommer meg å være en nytteløs fremgangsmåte. Det eneste jeg kunne tenke meg at vi kunne gjøre i den nåværende situasjon, var å gå på diplomatisk vei til Frankrike – som vel er den hardeste motpart vi har i denne sak – og spørre like fram, så vi kunne få dette avklart fra deres side: Hva mener dere at vi kan oppnå hvis vi tøyde oss til 1970 pluss fire år? – Jeg er redd for at det svaret vil bli absolutt negativt. Men det er i all fall den eneste enkle og raske vei å gå. Å fortsette borte i London og diskutere i underkomiteer og i plenumsmøter der om dette spørsmålet og tøyde seg der, det tror jeg ikke fører til noe. Dessuten er det farlig, for så vidt som vi da kan komme på glid i våre standpunkter.

Jeg tror det er riktig at vi står fast på 12-milsgrensen. Vi kan heller ikke forhandlingsmessig gå inn på noe nytt; vi er bundet av norsk lovgivning, og vi kan ikke forhandle om norske lover. Men siden det er noen som tror at en viss tøying når det gjelder forlengelse av overgangstiden, kan lette vår stilling, vel, så la oss forsøke det. Men jeg vil foreslå at det gjøres på diplomatisk vei, og det bør skje direkte til den part som er vår strideste motstander.

Jeg skulle gjerne også få reise spørsmålet om Sveriges og Danmarks stilling. Det er blitt sagt her at det er uklart hvor de står. Jeg tror det er viktig at det spørsmål snarest mulig blir klarlagt. Det er tydeligvis våre motparters hensikt å isolere oss nettopp ved å gi Færøyene, Island og Grønland ordninger som skulle kunne være

akseptable for dem og la hele trykket hvile på oss. Derfor er det enda mer viktig å vite hvem vi kan støtte oss til – selv om det blir få.

Jeg kunne være fristet til å komme med ytterligere kommentarer, men skal avholde meg fra det foreløpig.

Johs. Olsen: Det er en merkelig utvikling vi har hatt i denne saken om vår 12-milsgrense. Jeg nevnte forresten forrige gang også at vi da ga vår tilslutning til overenskomsten med Russland, så ble det hevdet at selv om vi ga russerne og engelskmennene disse rettighetene, så oppnådde vi, om ikke de facto, så i all fall moralsk, at ved disse avtalene aksepterte England og Sovjet-Samveldet i all fall moralsk vår 12-milsgrense. Det vi må se i øynene, er at det fra Englands side – av en av avtalepartene når det gjaldt overgangsordningen fram til 1970 – tas opp spørsmål som kullkaster det vi var enige om den gang med hensyn til vår 12-milsgrense, idet de forlanger rettigheter som går videre enn den avtalen vi inngikk med England. Og dermed har vi spillet gående.

Jeg vil si det slik at aldri så galt er det ikke godt for noe. Vi har i all fall vår suverenitet i behold – det så mørkt ut med det for et år siden – og kan selv ta avgjørelsen når det gjelder både vår fiskerigrense og spørsmål om næringslivet.

Jeg er av en annen mening enn hr. Røiseland. Jeg mener at delegasjonen gjorde rett i å si at et hovedhensyn for den norske delegasjon var at man ikke skulle blande handelsinteressene inn her.

Vi vet jo at Storbritannia er vår store handelspartner ved siden av Vest-Tyskland og Frankrike, som vi også har forholdsvis stor handel med. Om vi nå slår inn på den linjen og går til avtaler om handelsmessige betingelser, så vil det være like lett for disse statene å bryte forutsetningene for en slik avtale, slik som det som nå har skjedd, er et brudd på forutsetningene når det gjelder vår avtale med England om en overgangsordning til 1970. Deres hovedhensikt er å kunne fiske inn til 6 eller 4 mil. England brukte den gangen det argumentet at halvparten av deres fiske i Barentshavet skjer mellom 4 og 12 mil – og det er kanskje riktig. De ønsker selv å dekke sitt marked, der vi selger fisk i konkurranse med dem. Og er de sikre på at de har flertallet med seg i domstolen i Haag, så er det jo ikke så mye å handle med. Når de kan bryte én avtale, kan de meget vel gjøre det en gang til også.

Faren her er at de lokker oss til å gå lenger og lenger og stadig gi etter, og når den tid kommer, kan de si at de vil ha tatt saken opp igjen.

Jeg for min del heller til det syn at vi skal vise den samme fasthet som Island har vist. Det er Island og vi som har fisken, og at det blir noe problem med å få solgt fisken, tror jeg ikke vi skal være så nervøse for. De andre mangler fisk, Island og vi har fisken, og da skal vi ikke være så redde for ikke å få solgt den.

Vi hadde jo i forbindelse med fiskerigrensespørsmålet en avtale med England om levering av 24 000 tonn fisk; det har også vært dratt inn i denne sak. Jeg vet ikke om denne avtalen er oppfylt, men vi vet i all fall at vi må inn for videre foredling av fisken til frossenfisk, og komme bort fra å salte og henge fisken. Britene er jo en fiskespisende nasjon, men de regner med å bli selvforsynt, og de gir ikke tapt i første omgang. Det er det som ligger bak her, at de vil fiske mer på vår kyst for å

dekke sitt eget marked selv. Her er det jo rikelig med fisk, selv om det blir mindre og mindre. Ekspansjonen i vår eksport av frossenfisk har ikke skjedd på det engelske marked. Det er Amerika og Sverige som er hovedavtakere av vår frossenfisk, så vi er ikke avhengige av England, og vi behøver ikke være så nervøse og tro at vi blir uten markeder fordi om vi trosser dem.

Jeg tror det er en farlig linje å slå inn på å trekke inn handelsinteressene, og jeg vil anbefale at delegasjonen holder fast på det standpunkt den har stått på.

Warholm: Kan jeg få lov å stille et spørsmål i forbindelse med det hr. Johs. Olsen sa. Han brakte inn dette med avtalen med England, men det er ikke riktig å si at England bryter den avtalen. Både avtalen med England og med Russland står ved makt til 1970, og da måtte vel hr. Johs. Olsen gjøre seg skyldig i en villfarelse her.

Utenriksminister Lange: Jeg hadde bedt om ordet nettopp for å komme inn på det. Avtalen med England er ganske klar. England har forpliktet seg til å trekke seg ut av den norske ytre 6-milssone i 1970. Denne avtalen står ved lag, og den står for enhver domstol. Det som nå skjer er et indirekte forsøk fra England side, ved hjelp av andre, på å få oss lokket med på en avtale som ville ta bort grunnlaget for den forpliktelsen. Det er situasjonen akkurat for det punkts vedkommende.

Borgen: Etter det vi har fått forelagt oss, særlig de opplysninger som er gitt oss om domstolen i Haag, og som er utdypet gjennom en skriftlig framstilling, får en absolutt det inntrykk at vi er brakt opp i et hjørne, og at det er Storbritannia som har brakt oss dit. Jeg vil gjerne gi uttrykk for at det er med den aller dypeste skuffelse jeg slik erfarer at en av vårt lands absolutt viktigste handelspartnere, en av de nasjoner som vi har samarbeidet mest intimt med, både i fred og i krig, skal sette en av sine små partnere i en slik situasjon for en vinning som for den større nasjon må være forholdsvis beskjeden, og videre at det også om denne nasjon kan sies at den ved hjelp av andre som har interesser på samme felt, prøver å komme fra forpliktelser som den har inngått, og som i all fall vil vare fram til 1970.

Jeg ville gjerne reise det spørsmål om det ikke er grunnlag for å ta denne saken opp på bredt politisk grunnlag, om ikke Regjeringen vil tenke over å gjøre en démarche overfor den britiske regjering i hele sakens anledning. Jeg synes denne saken har så pass dimensjoner for vår del at en kunne forsvare en slik foranstaltning. Om det vil føre fram, er det ikke godt å ha noen mening – men jeg synes for min del at saken har slike dimensjoner at det ikke bør være uprøvd. Riktignok er det slik at vår ambassadør har fulgt dette, og at det via de vanlige diplomatiske kanaler for så vidt er gjort klart for britene hva vi mener om det, men jeg tror det må noe mer og vesentlig sterkere ting til.

Når det gjelder selve sakens realitet, vil jeg gjerne spørre om det er mulig å få noen utsettelse på behandlingen av saken. Skulle en nå få gjort noe via politisk, diplomatisk vei, så må det vel en viss utsettelse til. Men jeg føler også behov for at vi kunne få en utsettelse vi i huset her. I all fall synes jeg vi er i en overmåte vanskelig situasjon: å skulle ta stilling til og å gi uttrykk for en mening om dette

uhyre vanskelige spørsmål uten å få konferert med våre respektive grupper om det. Og å nå fram til en størst mulig grad av enighet om hvilket standpunkt vi skal ta, er også vanskelig.

Det er vel for mange som det er for meg, at det er noe uklart hvor mye står på spill på de enkelte punkter. Jeg har selv liten oversikt over hvor alvorlig det vil være for de norske fiskerier om en gir en slik utsettelse som det har vært antydnet her, til 1974, med den fulle håndhevelse av vår 12-milsgrense. Hva dette betyr økonomisk for fiskeriene, har jeg for min del for liten oversikt over til å kunne vurdere om det er forsvarlig å få til en slik innrømmelse for å prøve å berge prinsippet om 12-milsgrensen. Jeg vil likevel gjerne si det slik at jeg synes prinsippet om 12-milsgrensen og det vi har nådd der før, er så viktig, og vi er så pass godt på vei, at vi bør vel være villig til å ta atskillige omkostninger for å kunne klare å føre det videre. Og det blir så mye viktigere etter det vi har fått forelagt om domstolen i Haag, og at vi vel har små sjanser for å kunne klare å få godkjent vår 12-milsgrense, hvis vi ikke kan greie å gjøre det gjennom direkte forhandlinger.

Jeg ville gjerne høre litt mer fra dem som måtte kunne svare på dette med tidsfaktoren, om det vil være mulig for oss å få bruke noen tid til å forelegge dette for våre respektive grupper og så senere komme tilbake til saken.

Ingvaldsen: Norge står åpenbart i en meget spesiell stilling for tiden under forhandlingene, og er blitt nærmest isolert. Jeg vet ikke om det skyldes bare rent fiskeripolitiske spørsmål eller om det også kommer andre hensyn inn. England opptrer altså her på linje med fellesmarkedslandene, og det er jo klart at vi kan vente en viss tilnærming der framover.

Det som jeg særlig reagerer litt over, er at vi i denne saken ikke har hørt noe egentlig om hvor Danmark og Sverige står. Hvis Danmark og Sverige ikke slår følge med Norge, forekommer det meg at vi er i en meget ubehagelig situasjon. Og danskene er vel i en vanskelig stilling, for de sikter vel nokså sterkt mot Fellesmarkedet på egen hånd. Det ville være interessant å høre om det er noen som helst sannsynlighet for det alternativ at det blir et fellesstandpunkt av Norge, Island og – som utenriksministeren sa – muligens Danmark og Sverige. Hvis det ikke er muligheter for det, synes jeg vi er kommet i en meget vanskelig stilling. Så vidt jeg forstår, kan det da bli reist sak mot oss ved domstolen i Haag. Det kan det også hvis det ikke blir noen avtale i det hele tatt. Og det tyder jo på at hvis det er en bevisst, planlagt opptreden her for å rette et frontalangrep mot vår 12-milsgrense, så er det vel å frykte for at saken da vil bli ført videre. Så vidt jeg har forstått, vil da våre utsikter ved den domstolen for tiden være relativt små.

Jeg liker denne situasjon like lite som noen annen. Men jeg kan ikke si annet enn at jeg kunne ha interesse av å høre litt om hvordan man mener situasjonen vil være f.eks. i 1970. Da vil jo en rekke forhold ha endret seg, og vi har jo dette spørsmålet om fiskeriene langs norskekysten, og vi har spørsmålet om samarbeid med de andre land.

Jeg synes at det verste som kan skje, det er faktisk hvis vi skulle bli dømt i Haag til å gå fra 12-milsgrensen. Det burde man gjøre hva man kan for å unngå. Jeg

er tilbøyelig til å mene som hr. Braadland. Det ville forbause meg hvis en sånn invitt til å forlenge overgangstiden førte fram.

Men det som jeg særlig er interessert i å høre, er om vi overhodet ikke har noen kontakt med delegasjonene for Danmark og Sverige, så vi vet hvordan de ser på stillingen i øyeblikket.

Nybø: Først vil jeg gjerne si, i tilslutning til det som hr. Finn Moe og hr. Hegna nevnte ved forrige gangs behandling av disse sakene, at man får svært kort tid til å sette seg inn i så innfløkte saker som det her gjelder. Tilfeldigvis fikk jeg vite om dette sent i går kveld, men kunne det ikke la seg ordne, når det er så vidt stor tidsnød som i dette tilfelle, å bringe papirene ut til medlemmene av disse to komiteer f.eks. ved hjelp av bil? Vi bor jo alle sammen ikke så forferdelig langt unna Stortinget. Det ville vært en fordel om man kunne fått begynne å se på dette stoffet, om det først var i går kveld.

Så til selve saken. Jeg forbauses noe over at man skulle kunne komme til en overenskomst med Frankrike for en så vidt billig penge – om jeg skal uttrykke det slik – som en forlengelse av overgangsperioden med fire år. Da ser jeg det slik at om Frankrike, respektive Vest-Tyskland hadde søkt om de samme overgangsordninger som Storbritannia og Russland, ville de ha fått det. Nå truer altså Frankrike med å bringe spørsmålet om vår 12-milsgrense inn for domstolen i Haag. Men jeg kan ikke si at jeg føler meg så forferdelig foruroliget av dette på grunnlag av de opplysninger som foreligger her, for hvis man kan komme til en ordning bilateralt med Frankrike på de premisser som her er nevnt, må det etter min mening være liten bakgrunn for Frankrike til å bringe vår 12-milsgrense inn for domstolen.

Hr. Braadland sa at Frankrike syntes å være den hardeste motpart. Etter min mening synes Storbritannia å være blitt den hardeste motpart. Jeg vet ikke om det er riktig oppfattet, men det synes for meg å fremgå av disse dokumentene som vi er forelagt, at det er Storbritannia som nå kjører hardest på for å isolere oss og skvise oss. Men med Storbritannia har vi jo en avtale, og den løper fram til 1970, og de kan neppe gå fra den avtalen, slik som også utenriksministeren nettopp ga uttrykk for.

Jeg synes for min del at "prisen" for å komme til en avtale med Frankrike i dette tilfelle er ganske rimelig. Derfor synes jeg nok at det ikke kan spille så veldig stor rolle om man haler dette ut i fire år. Det vil i tilfelle vesentlig gjelde Frankrike og Vest-Tyskland. Noen annen av disse nasjonene har jo ikke hatt noe historisk fiske av betydning ved våre kyster, går jeg ut fra – hvis de overhodet har hatt fiske her. Så hvis man kan komme fram på den linjen, er jeg enig i at man bruker en slik forlengelse av overgangsperioden som et middel til å nå fram til enighet med de to vesentlige partene her, Vest-Tyskland og Frankrike, om en avtale. Men jeg synes som sagt at den prisen er alt for rimelig til at det skulle føre fram, for hvis det her er spørsmål om å få Norge til å fire, så må det nok ligge atskillige andre ting bak enn bare dette med en forlenget overgangsperiode.

For øvrig er jeg også enig med de talerne som har gitt uttrykk for at man burde forsøke kontakter på høyere plan, og se om man kunne bringe på det rene hva den egentlige hensikt og målet bak det hele er. For meg synes det som om

Storbritannia i øyeblikket har større interesse av å få en nær kontakt med EEC-landene enn av å pleie vennskapelige forbindelser med Norge når det gjelder denne spesielle sak.

Jakob Pettersen: Så vidt jeg kan skjønne, er det viktigste for oss at vi får anerkjent også for fremtiden vår 12-milsgrense og står fast på den. Her er det vel da ikke bare spørsmål om å forlenge overgangsordningen fram til 1974. Så vidt jeg skjønner av notatet fra ekspedisjonssjef Evensen, vil også andre ting kunne hjelpe oss. Det står i notatet antydning som en løsning at delegasjonens formann offisielt erklærer "at vi som en imøtekommenhet ønsker å gi de tilstedeværende stater som har historiske rettigheter, overgangsrett fram til 1970". Jeg vet ikke om det forhandlingsmessig er så lett å gjennomføre det, men jeg for min del kunne tenke meg den løsning at vi i all fall i dag innskrenker oss til å anbefale de tre første punktene som er nevnt i utkastet til instruks. Dersom det går i orden for de punktenes vedkommende, dersom den norske fiskerigrense blir anerkjent fullt ut, som det står, enten i kraft av unntaksbestemmelsene i artikkel 9 eller etter spesielle reservasjoner som blir akseptert, og en kanskje også ved siden av det, i all fall i noen utstrekning kunne få en peiling på hvordan handelsrettighetene vil bli i fremtiden, så skulle jeg tro at det måtte være mulig for oss å diskutere en utsettelse fra 1970 eventuelt til 1974. Jeg er ikke klar over om en må ha alt dette samtidig under forhandlingene. I all fall tror jeg ikke at vi i dag skulle behøve å binde oss til det siste, men at vi kanskje er villige til å diskutere overgangsbestemmelser på det vilkår at de tre første punktene blir godkjent. Hvis en slik løsning var mulig, skulle jeg tro at det var den beste løsning vi kunne komme fram til i dag, og så fikk en da ta resten senere.

Vår endelige stilling vil naturligvis avhenge av om vi her blir stående helt alene. I motsetning til hr. Johs. Olsen tror jeg nok at det kan føre med seg nokså mange vanskeligheter. Vi vil i all fall stå sterkere hvis vi har noen med oss.

Jeg ville bare antyde en sånn løsning nå.

Utenriksminister Lange: For å ta det siste først, så tror jeg at utviklingen alt har gått forbi det stadium hvor en sånn løsning som den hr. Jakob Pettersen nå antydning, ville kunne føre fram. Denne antydning av en instruks var under forutsetning av at det skulle være mulig for Norge å gå med på en avtale, og det er i mellomtiden, siden det notatet ble skrevet, blitt klart at det alternativet foreligger ikke. Så det som er aktuelt, det er å gi delegasjonen fullmakt til å si at hvis vi kan oppnå handelspolitiske motytelser av tilstrekkelig verdi, kan vi være villig til å diskutere overgangsordninger til 1974, under den videre forutsetning at etter 1974 er da vår 12-milsgrense fullt ut anerkjent av dem som har fått overgangsrettigheter. Det vil altså for så vidt være den samme konstruksjon som vi har i forhold til Storbritannia og Sovjet-Unionen. Og der vil jeg gjerne i forbifarten si til hr. Johs. Olsen at russerne fikk ikke bedre betingelser enn britene. Det som man kunne si, var at de motytelser vi fikk fra russisk side, var mindre enn de motytelser vi fikk fra britisk side gjennom frossenfiletavtalen.

For å ta innleggene i den rekkefølgen de er holdt:

Jeg vil gjerne minne om at det i hvert fall fra min side ble varslet om, da vi hadde møte før denne annen fase begynte, at vi ville komme i vanskeligheter. Jeg brukte uttrykket at den instruks vi ga, gikk ut fra noe av en ønskedrøm. Så vi måtte være klar over at vi ville komme i en vanskelig situasjon, slik som det allerede avtegnet seg forut for denne andre fasen. Men situasjonen er blitt betydelig vanskeligere enn vi den gang kunne tenke oss.

Jeg tror det er viktig at vi gir delegasjonen i London en fullmakt til å antyde villighet til å overveie å gå til en utvidelse av perioden for overgangsrettigheter, for i det hele tatt å få lokket ut av de parter som har antydnet velvilje på dette punkt, hva de er villig til å gi av motytelser. Og der er jo forholdet det at hele fiskerierordningen blant De seks ennå ikke er fastlagt, og det vi kan oppnå av motytelser handelspolitisk, er da først og fremst tilsagn fra de to sterkeste partnere i Seksmaktsforbundet – Vest-Tyskland og Frankrike – om at de under utformingen av den felles fiskerierordning vil arbeide for løsninger som ivaretar, eller i hvert fall i noen utstrekning, norske salgsinteresser i fellesmarkedslandene. Det tror jeg det er lettere og mer utsikt til å få en reaksjon på nå under den pågående fiskerikonferanse i London, hvor alle ekspertene fra de landene er til stede, enn ved henvendelse i hovedstedene. Men selvfølgelig skal vi også overveie om vi kan støtte oppunder en aksjon i London gjennom aksjon direkte i hovedstedene. Jeg tror ikke man skal la det ene utelukke det andre, men at man skal kjøre på begge linjer parallelt. Men som sagt, de som steller med disse tingene og som utformer politikken, er til stede på konferansen i London i disse dagene.

Om det kan ha noen hensikt å gå til en diplomatisk aksjon direkte overfor Storbritannia, vil vi også gjerne overveie. Det er meget mulig at det blir nødvendig, uten at jeg vil gjøre meg noen særlige forventninger om hvilke resultater vi i tilfelle kan oppnå. Det kan bli nødvendig for å markere vår stilling, men som sagt, det vil jeg ikke ta noe definitivt standpunkt til her og nå.

Hr. Ingvaldsen spurte om vi ikke hadde kontakt med Sverige og Danmark. Jo det holdes fellesmøter av de nordiske delegasjonene i London stadig vekk. Men forholdet er at danskene og svenskene er veldig i villrede med hva de egentlig skal gjøre. De var jo i sterk tvil om de skulle gå med i denne underkomiteen, hvor vi, sammen med Island, holder oss utenfor, men de kom til slutt til at de hensyn som tilsa at de skulle gå med, allikevel veide tyngst. Saken er jo den at Sverige overhodet ikke har overveiet å gå til noen 12-milsgrense, og Danmark har ikke overveiet det for annet enn Grønlands og Færøyenes vedkommende, ikke for Danmark selv. Derfor står de i en helt annen situasjon enn vi, som har etablert en 12-milsgrense. Men når vi ikke kan si mer om Danmarks og Sveriges holdning, er det fordi Danmark og Sverige selv er i villrede med hvilken holdning de til syvende og sist kommer til å ta i disse spørsmål.

Hr. Nybø spurte om det var noen sannsynlighet for at det var realiteter i de antydninger som er kommet fra fransk side i London om at de kunne tenke seg å akseptere vår 12-milsgrense og trekke seg ut av de ytre seks mil hvis de fikk en overgangsordning fram til 1974. Det er ikke første gang de antydningene kommer

fra fransk side. Parallelt med truslene om å gå til Haag er det her i Oslo gjennom ambassaden kommet antydninger om at de kunne tenke seg å la være å gå til Haag hvis vi gikk med på en overgangsordning for ti år – altså ti år fra det øyeblikk hvor avtalen ble inngått.

Men jeg vil gjerne til slutt si at vi kan vanskelig ta oss tid i den forstand at vi kan vente med å bestemme oss om vi skal gi delegasjonen adgang til å antyde villighet til å drøfte overgangsordninger fram til 1974, for situasjonen kan meget vel bli den at det allerede i morgen foreligger en parafert avtaletekst fra underkomiteen, og skal vi da kunne få ivaretatt våre interesser gjennom bilaterale kontakter, må de ha fullmakten til å antyde dette. Det er ganske klart at *avtaler* må forhandles på diplomatisk vei, de kan ikke forhandles i London under konferansen der, og avtaler må forelegges disse komiteer, og de må når de til slutt er kommet i orden, forelegges Stortinget til ratifikasjon. Så vi har ikke dermed bestemt oss for at vi under enhver omstendighet kommer til å gi overgangsrettigheter fram til 1974, hverken til Frankrike, Tyskland, Belgia eller Holland. Vi bare gir delegasjonen en fullmakt til å si at kan vi oppnå motytelser som norske myndigheter betrakter som tilfredsstillende, så kan vi tenke oss å inngå overgangsordninger for en 10-årsperiode. Det er ikke annet vi i tilfelle blir enige om å gi delegasjonen som fullmakt enn det å antyde at mot tilstrekkelige motytelser kan vi overveie å gå til overgangsordninger for en 10-årsperiode fra nå av til 1974.

Helge Jakobsen: 12-milsgrense for vårt land er jo et krav som er nær knyttet til våre fiskerier og kyststrøk, og det er ofret mye tid og lang kamp for å få det til. Jeg ser det slik at det hele simpelthen kan bryte sammen nå ved at Frankrike kan gå til domstolen i Haag og få underminert hele vår opparbeidede og nå fastlagte 12-milsgrense. Hvis det skulle skje, ville det være overmåte beklagelig for våre fiskerier. Derfor tror jeg at vi ikke må låse oss så fast at vi risikerer å måtte gå tilbake her og erkjenne at det som vi har opparbeidet, må gå tapt, og at det er 6-milsgrensen som skal gjelde.

På denne bakgrunn må jeg beklage at ikke de to komiteene her er blitt holdt bedre underrettet mens delegasjonen har vært borte i London, slik at vi kunne vært mer à jour med forholdene. Det har jo fremgått ganske tydelig av dagspressen at delegasjonen har møtt store vanskeligheter, og det ville kanskje ha vært bedre dersom vi på et noe tidligere stadium hadde kommet inn i bildet når det gjelder spørsmålet om å finne en løsning. Det er jo overmåte beklagelig at danskene og svenskene også er gått inn i den underkomiteen der borte, og at vi står alene igjen. Den utvikling det ser ut til at vi kan stå overfor, vil være langt uheldigere for fiskeriene enn om vi, for å finne fram til en løsning, antyder at vi kan gå med på overgangsbestemmelser, slik som utenriksministeren nevnte.

Personlig tror jeg det ville være mest naturlig om den overgangsordningen som Frankrike og Tyskland eventuelt måtte få, ble den samme som den vi har gått med på overfor England og Russland, slik at vi fulgte et prinsipp der. Skal vi innrømme Frankrike en overgangsordning av fire år lengre varighet enn den vi har avtale om med England og Russland, så svekker vi oss selv på en måte, for de to

landene må selvfølgelig da få de samme rettigheter som vi i tilfelle her går med på å gi Frankrike.

Jeg vil derfor anbefale at delegasjonen får fullmakt til å undersøke om vi kan få vår 12-milsgrense anerkjent ved at vi går med på overgangsordninger eventuelt til 1970, eller i verste fall til 1974. Jeg tror det vil være riktig at dette ikke bare blir delegasjonens arbeid, men at man også tar det opp på diplomatisk vei – også med vare naboland Sverige og Danmark, slik at vi kan stå mer samlet i den affæren som står for døren.

Det vil være meget å beklage hvis vi i dag får en dom i Haag som går oss imot. Stillingen kan kanskje forandre seg snarere enn vi tror, slik at det kan bli en annen sammensetning av domstolen, men i dag løper vi altså en risiko for å få et tilbakeslag der. Det ville være overordentlig beklagelig for fiskeriene, langt verre for dem enn om vi går med på slike innrømmelser som er antydnet i utkastet til instruks.

Utenriksminister Lange: Det var først i løpet av gårdsdagen at vi overhodet fikk klarhet over den situasjon vi står overfor. Den oppsto i løpet av helgen, og den ble først klarlagt ved at dette avtaleutkastet ble lagt fram. Og det ble lagt fram i går. Da måtte Regjeringen først vurdere det. Men allerede før regjeringskonferansen i går ble oversettelsesarbeidet satt i gang, og så ble det avtalt dette møtet her i dag. Raskere var det ikke mulig å gå fram.

Johs. Olsen: Jeg går ut fra at delegasjonen og utenriksledelsen selvfølgelig anfører de argumenter som kan anføres til Norges fordel, for å berge norske fiskeriinteresser og vår fiskerigrense. Jeg vet ikke om det er kommet med i vurderingen – det er antagelig det – men når det gjelder de politiske forhold, skulle vi ikke stå så dårlig. Vår partner som grenser til Norge, Sovjet-Unionen, har jo sin 12-milsgrense. Kanskje spiller de politiske forhold noe inn også for Islands vedkommende. 95 prosent av Islands eksport er fisk, så de må ta hensyn til det. Jeg tror det må pekes på den reaksjon som vil komme her i landet hvis vi ikke får vår 12-milsgrense akseptert. I all fall er det grunn til å skremme de andre partnerne der borte i London med at det vil ha slike politiske konsekvenser at det ikke vil være så heldig for Norge, og heller ikke for dem som er imot den sovjetrussiske politikk.

I Genève var det, så vidt jeg vet, praktisk talt 2/3 flertall for den ordningen som vi nå har gjennomført i Norge. Det er jo da rart at sammensetningen av Haag-domstolen er slik at det skulle være flertall for å gå imot det som 2/3 av statene i Genève-konferansen gikk inn for – det var bare én stemme som manglet på 2/3 flertall. Men utenriksledelsen kjenner selvfølgelig mer til hvilken stilling de forskjellige domsmenn ved Haagdomstolen ville ta i et slikt tilfelle.

Fire års forlengelse av overgangsrettighetene – fra 1970 til 1974 – er selvfølgelig ikke av så stor betydning hvis vi derigjennom kan oppnå å få beholde suvereniteten over vårt fiskeriområde innenfor 12 mil. Hvis valget stilles slik, må man selvfølgelig som ansvarlige folk gå med på det. Det står forresten også i utkastet til instruks:

"Norge bør imidlertid være villig til å tilby overgangsrettigheter fram til 1974 mot at hele vår fiskerigrense aksepteres etter dette tidspunkt som unntaksområde."

Hvis vår delegasjon i London kan oppnå at det slås fast at de andre delegasjonene vil anbefale overfor sine respektive regjeringer å akseptere vår 12-milsgrense, da er jo det å vente til 1974 ikke noe så stort spørsmål.

Det vil naturligvis være en fordel om vi gjennom forhandlinger kan oppnå handelsrettigheter som motytelse, men jeg kan ikke være med på den linje at handelsrettigheter skal være så å si avgjørende for at vi skal komme til enighet om en avtale. Det kan jeg ikke akseptere, selv om handelsrettigheter vil kunne gi en øyeblikkelig fordel. Det er ut fra det syn jeg i dag som forrige gang mener at delegasjonen gjorde rett da den sa at hovedhensynet ikke var forhandlinger på grunnlag av visse handelsrettigheter eller en liberalisering av handelen. Jeg tror at hvis delegasjonen kunne oppnå at de andre ville akseptere vår 12 mils grense uten noen slags fiksfakserier, for å bruke det uttrykket, så ville det ikke være betenkelig å gå inn for å forlenge overgangsordningen til 1974, og jeg mener at de land som faktisk har fisket på norskekysten og som fortsatt ønsker å gjøre det, bør få en slik overgangsordningsavtale som Storbritannia og Sovjet har fått. Det gjelder da Vest-Tyskland, hvor det jo har vært ført forhandlinger – jeg vet ikke hva som var årsaken til at det ikke ble noe av det. Frankrike har vel også, og likedan Nederland, vært med, og skulle da få en slik avtale.

Når jeg nevnte at vår avtale med Sovjet ikke var så bra som avtalen med Storbritannia, så siktet jeg nettopp til det utenriksministeren sa, at ordlyden i avtalene ikke er vesentlig forskjellig, men man må jo også ta motytelsene i betraktning, og det er der vi ikke har oppnådd det samme overfor Sovjet som overfor Storbritannia.

Jeg må si at jeg har liten tro på at de andre land ubetinget vil akseptere at vår 12 mils fiskerigrense skal bli stående når overgangsordningen er utløpet selv om vi strekker oss til 1974, om vi går inn på forhandlinger om det nå, og hvis det ikke ser ut til å gå, er det jo ikke så meget å forhandle om. Da får man bare kjøre lina ut. Men som sagt, hvis vi kan få en slik aksept, vil jeg være med på å anbefale en 4 års forlengelse av overgangsordningen.

Braadland: Jeg vil også gjerne komme inn på Domstolen i Haag. Det har vært fremholdt som en sterk trusel at domstolen i dag har en slik sammensetning at man må vente at en kjennelse der vil gå imot lovligheten av vår 12 mils grense. Det må jeg si at jeg etter nærmere overveielser er i tvil om. Vi har en internasjonalt gyldig avtale med Storbritannia om overgangsrettigheter hvor også 12 mils grensen blir akseptert. Nå kan selvfølgelig den engelske dommer i Haag se bort fra det, men allikevel er det en ganske sterk presedens for at 12 mils grensen er akseptert. Dessuten har vi Sovjet-Unionen, som har hevdet en 12 mils fiskerigrense siden 1920-årene, og en rekke andre land som har gjort det samme. Og som hr. Johs. Olsen nevnte, har vi ført forhandlinger med Vest-Tyskland. Jeg kjenner ikke detaljene i de forhandlinger, men også i dem ligger det jo en indirekte anerkjennelse

av 12 mils grensen. Så jeg er i grunnen slett ikke sikker på at vi behøver å være så forferdelig redde for et søksmål i Haag. Dessuten, som det har vært fremhevet av svært mange, har jo utviklingen i de siste årene gått meget raskt i retning av en utvidelse til 12 mil overalt i verden, og den utviklingen tror jeg nok det blir meget vanskelig å stoppe.

Når det hevdes at vår motpart kanskje kunne være villig til å anerkjenne 12 mil hvis vi går med på en bilateral overgangsordning frem til 1974, så synes jeg det ligger i det at vår motpart faktisk er klar over at grunnlaget for et søksmål i Haag om 12 mils grensen er svakt. Ellers ville de ikke gå med på en slik anerkjennelse. Så alt i alt er ikke jeg så engstelig for et eventuelt søksmål der.

Utenriksministeren sa at for å gå med på en overgangsordning utvidet til 1974, bør vi søke å få handelspolitiske garantier for vår fiskeavsetning. Og han konkretiserte det noe, han sa at vi måtte be om tilsagn fra EEC-landene om å gå inn for en liberal ordning i EEC i den grad det var mulig hvor det gjaldt fiskeomsetningen. Det er jo et meget svevende eller svakt grunnlag, og jeg vet ikke om det er noen mulighet for EEC-landene til å gi et tilsagn av noen som helst verdi i den retning. Derfor er jeg mer enig med hr. Johs. Olsen i at vi på fiskerikonferansen eventuelt skal si at vi kan tenke oss å utvide overgangsordningen til 1974, under forutsetning av at vi får en allmenn anerkjennelse fra de tilstedeværende parter på konferansen av den norske 12 mils grense. Det er et fast, klart grunnlag. Men jeg må si at jeg er i tvil om hvor vidt et slikt standpunkt eller et slikt ønskemål har noen mulighet til å vinne gehør på konferansen. For det er jo ikke den norske 12 mils grense denne konferansen diskuterer. Nå har de laget et konkret avtaleutkast, det er det de diskuterer, og det utkastet kan vi ikke gå med på under noen omstendighet. Så hvorvidt vi kan få noe bindende tilsagn fra forhandlingspartene der borte om at de aksepterer vår 12 mils grense, det anser jeg for meget tvilsomt. Men jeg har ikke noe imot at det fra norsk side antydes at hvis dere går med på dette, hvis dere aksepterer vår 12 mils grense, så kan vi tenke oss å strekke oss videre, men det må vi ha de norske myndigheters godkjennelse på. – Det må jo i tilfelle bli en stortingsbeslutning.

Warholm: At stillingen i London er bekymringsfull for oss, det er det vel ikke noen som behøver å legge skjul på, og jeg må si at de synspunkter som hr. Helge Jakobsen la fram, deler jeg fullt ut: Det verste som kan skje er hvis vår delegasjon kommer tilbake fra London og vi har svekket vår 12 mils grense, slik den er vedtatt, med den store tilslutning den har fra stordelen av folket i dette land. Jeg har ikke mer å si om det.

Så reiste hr. Borgen spørsmålet om hvilken betydning det ville ha fiskerimessig hvis land som Vest-Tyskland, Frankrike og Nederland eventuelt, fikk en overgangsordning frem til 1970 eller 1974, som det også er diskutert her. I praksis tror jeg ikke det vil ha noen fiskerimessig betydning, for vi skal være oppmerksom på at også de land legger om sitt fiske i stor grad, i likhet med hva vi gjør selv. Og der vil jeg i motsetning til hr. Johs. Olsen si at det må da sees i sammenheng med de handelspolitiske interesser i aller høyeste grad. Vi er i ferd

med å legge om produksjonen her i landet, og gå over til frossenprodukter i langt større grad enn før. Da er det ganske klart at vi ikke kan gjøre oss avhengige av det amerikanske marked alene. I motsetning til hr. Johs. Olsen tror jeg de handelspolitiske interesser spiller en meget stor rolle for oss.

Nybø: Jeg vil gjerne få lov til å be om utenriksministerens kommentarer til følgende resonnement: De avtalene som vi har med Storbritannia og Sovjet–Russland går sin gang, går jeg ut fra, frem til den avtalte avslutning på overgangsperioden, 31. oktober 1970, så en eventuell overgangsordning med Frankrike, respektive Vest-Tyskland, Nederland og Belgia ville altså komme utenom dette og løpe i sin egen periode fra inngåelsen og frem til 1974. Man må vel ikke forutsette at også Storbritannias og Sovjet-Russlands avtaler umiddelbart skal løpe sammen med denne utvidede overgangsperiode? Hvis mitt resonnement er riktig, vil problemet bli forholdsvis minimalt, hvis altså dette bare vil gjelde en utvidelse for Frankrikes og de andre nevnte lands vedkommende med det fiske som de har på kysten vår. Altså at avtalene med Storbritannia og Sovjet løper frem til 1970, og avtalene for de andre som man eventuelt skulle gi overgangsrettigheter, løper i den avtaleperiode som man kommer frem til?

Utenriksminister Lange: Det resonnementet holder dessverre ikke, for vi har generelle bestevilkårsklausuler både i forhold til Storbritannia og til Sovjet-Samveldet. Så i det øyeblikk vi gir utvidede rettigheter til andre land, må vi gi det til også de to, altså utvide det i sin tid. Det det er spørsmål om, er altså å forlenge den perioden hvor vi venter med å gjennomføre 12 miles grensen fullt ut, i 4 år.

Leirfall: Det som interesserer de statene som nå stiller seg hardt, er jo trålfisket mellom 6 og 12 mil, og jeg tror det er håpløst for oss å tenke på at vi skal kunne ha noen eksklusiv rett til å drive trålfiske i den sonen samtidig som vi stenger de utenlandske ute. Det sterkeste argumentet for oss i de sakene, er at vi må bevare den norske fiskestammen. Derfor mener jeg at vi i vår fiskeripolitikk allerede straks må ta sikte på fram til 1970 å gjøre de tiltak som vi mener er nødvendige for det, selv om det fører til tiltak som det har vært strid om her i Norge. Nå er vi pokka nødt til det.

Brommeland: Jeg synes diskusjonen har utviklet seg tilfredsstillende her i dag. Jeg forstår at vi kan trekke den konklusjon at det er alminnelig enighet om at vi må kunne gå med på at overgangsordningen blir forlenget til 1974. Jeg håper at den misforståelsen som hr. Nybø gjorde seg skyldig i, ikke også har gjort seg gjeldende hos hr. Johs. Olsen – jeg merket meg med glede at han gikk med på denne ordningen med forlengelse under den uttrykkelige forutsetning at man da får godkjent prinsippet om 12 miles fiskerigrense. Men det står da for meg som noe merkelig at mens der fra komitededlemmenes side her ikke har vært uttalt den forutsetning for å gå med på en forlenget overgangsordning, at man skal oppnå spesielle handelsmessige fordeler, så er det først fiskeriministeren som har antydnet,

og senere utenriksministeren som sterkt har understreket, at vi måtte få gunstige handelsmessige fordeler hvis vi skulle gå med på denne overgangsordningen. Jeg skulle gjerne ha fått klarlagt dette nærmere, for jeg er engstelig for at vi da skal spenne buen for høyt. Som hr. Nybø sa i et tidligere innlegg, at etter hans mening var det en rimelig ordning hvis vi kunne få en allmenn godkjennelse for vår 12 mils grense bare ved å gå med på en forlenget overgangsordning. Jeg må si at dette for meg er det essensielle, og da mener jeg at man ikke må stille for store krav. Hvis det for øvrig er utenriksministerens og fiskeriministerens mening at vi der må komme fram med bestemte krav, skulle det være interessant å få rede på hva de kravene går ut på, hvilke fordeler man ønsker å oppnå.

Utenriksminister Lange: En avtale om en overgangsordning med tidsbegrenset adgang for fremmede land til å fiske mellom 6 og 12 mil utenfor norskekysten innebærer for så vidt en anerkjennelse av vår 12 mils fiskergrense, som da den annen avtalepart i hvert enkelt tilfelle forplikter seg til etter det avtalte tidsrom å trekke sine fiskefartøyer ut av denne 6 mils sonen. Jeg tror ikke vi kan vente en eksplisitt godkjennelse. Det er den godkjennelse vi har fått fra britene, de har forpliktet seg til å trekke seg ut i 1970 hvis ikke andre får lengre overgangsrettigheter. Det samme har russerne gjort. Hvis vi får avtale med Frankrike, med Vest-Tyskland, med Holland eventuelt med Belgia, betyr det også at de i den avtalen uttrykkelig forplikter seg til at fra en dato i 1974 opphører de med å fiske mellom 6 og 12 mil av norskekysten, og det er slike bilaterale ordninger som det nå kan være muligheter for å få. Spørsmålet om noen generell godkjennelse av 12 mils grensen ved en erklæring på konferansen i London foreligger ikke i det hele tatt.

Det som vi må ta standpunkt til her, det er: Skal vår delegasjon få adgang til å si at vi kan være villige til å overveie en forlengelse av overgangsperioden til 1974, mot at de andre da uttrykkelig forplikter seg til å trekke seg ut av vår ytre 6 mils sone fra det tidspunkt avtalen opphører? Pluss at vi kan få sondert hvilke handelspolitiske tilsagn med hensyn til fiskeriordningen blant De seks som de kan tenke seg å gi.

Det er riktig som hr. Braadland sier, at det er et vanskelig vurderingsspørsmål hvor reelle slike tilsagn kan være, men allikevel, hele fiskeriordningen blant De seks er under utforming, og virkelig forpliktende uttalelser fra våre eventuelle avtalepartnere om at de vil gå inn for en liberal utforming – og de vet hva vi mener med en liberal utforming fordi vårt memorandum om det foreligger – det har allikevel en reell verdi. Og der vil jeg gjerne si til hr. Johs. Olsen at Island kan ikke være noe forbilde for oss, hverken på det handelspolitiske område eller i forhold til domstolen i Haag. Island har nemlig ikke tiltrådt den fakultative klausul i avtalen om Haag-domstolen, så de kan ikke bli trukket for domstolen i Haag. Men vi har for lengst tiltrådt den fakultative klausul, og kan derfor trekkes for domstolen i Haag. Island er på grunn av utviklingen under torskekrigen med Storbritannia blitt tvunget over i et handelspolitisk avhengighetsforhold til Østmaktene som det for Norge ville

være temmelig fatalt å komme i. Derfor er hensynet til våre avsetningsmuligheter i Vest-Europa et meget tungtveiende moment som vi alltid må ha i tankene.

Reinsnes: Jeg er mest stemt for at vi skal holde fast ved den avtalen vi har fått med Storbritannia og Sovjet om at vår 12 mils fiskerigrense skal gjelde fullt ut fra 1970, så jeg er jo lite stemt for at vi nå skal gi noe særlig etter. Men som andre talere her er jeg også i tvil om vi oppnår hensikten ved å gå med på 4 års forlengelse når det gjelder Frankrike, det må jo da også gjelde andre fiskerinasjoner som har historiske rettigheter ved norskekysten. Men på bakgrunn av den store betydning innføringen av 12 mils grensen har for fiskeriene og hele næringslivet på kysten, mener jeg at saken nå er blitt så alvorlig at vi først og fremst må overveie hva som kan tjene til det beste på lang sikt, og ut fra disse betraktninger er jeg også enig i at man må kunne forhandle om en forlengelse i 4 år hvis man dermed kan oppnå å få fastslått at vår 12 mils fiskerigrense fra den tid vil bli anerkjent av de forhandlingspartnere som deltar i denne fiskerikonferansen, og vi dermed kan få dette forholdet inn i fastere former. Jeg er derfor stemt for at man går med på en slik forlengelse under de forutsetninger som er fremholdt her både av utenriksministeren og fiskeriministeren.

Leirfall: Det er mange som har snakket om her at "hvis vi får anerkjent vår 12 mils grense." Det er mulig jeg tar feil, men jeg oppfatter det slik at ifølge punkt 5, første punktum i begynnelsen av notatet, er 12 mils grensen anerkjent. Det er bare det at vi ikke har anledning til å diskriminere. Og det spørsmålet nå dreier seg om, det er om vi etter 1970 eller 1974 skal få anledning til å diskriminere innenfor 12 mils grensen. Er det ikke i grunnen det som er problemstillingen?

Utenriksminister Lange: Hvis jeg får lov til å svare med en gang, så kan det se ut som om det er problemstillingen etter ordlyden i punkt 5, men hvis man så sammenholder det med ordlyden om konsultasjon, viser det seg at man i virkeligheten oppgir enhver fri disposisjonsrett i den ytre 6 mils sone.

Johs. Olsen: Jeg vil rette en misforståelse hos hr. Brommeland. Han har forstått det som at jeg med glede går inn for en utvidet overgangsordning. Jeg har tvert imot sagt det motsatte. Men hvis problemene blir stillet mot hverandre, er det ofte sådan at man må velge det man mener er minst uheldig. Derimot har jeg for hr. Brommelands vedkommende forstått det slik at han med glede går med på alle ting bare det blir en avtale.

Hr. Warholm snakket om at det engelske marked er et så viktig marked og kan bli enda viktigere. Det kan det selvfølgelig bli hvis England slutter – ja, ikke å spise fisk, men å fiske selv. Da kan det bli et viktig marked, for da ville det bli vi og Island som har fisken. Men vi har erfaring for gjennom Frionor-avtalen hva som går til England og hva som går til andre markeder, hvordan ekspansjonen er i England i forhold til andre markeder. – Vi har ikke noen særlig tro på England, sier Frionors ledelse.

Hr. Braadland sa at våre overenskomster med England og Sovjet danner presedens ved en eventuell rettssak ved Haagdomstolen. Det er ikke tvil om at det må være riktig. Jeg har også forstått det slik da vi behandlet disse tidligere avtalene at utenriksministerens standpunkt var omtrent det samme, at dermed hadde de indirekte i hvert fall godkjent vår utvidelse av grensen til 12 mil. Hvis vi da for en lignende periode har en tilsvarende overenskomst med Vest-Tyskland, med Frankrike og med Nederland, som også er interessert, så vil jo også den bli en presedens i vår favør ved en eventuell rettssak. Hvis ikke jeg husker feil, var det for Vest-Tysklands vedkommende snakk om handelsmessige motytelser som det ikke var snakk om overfor Sovjet-Unionen. Så hvis vi da hadde f.eks. sagt til Vest-Tyskland at dere skal få avtale om en overgangsordning til 1970 i likhet med f.eks. Sovjet-Unionen, så ville vi ha stått sterkere i dag, for da ville vi ha fanget en stat til som indirekte hadde godkjent vår 12 miles grense, og likeens om vi hadde fått Nederland også med.

Når det gjelder dette å blande handelsforhandlinger inn for å høste fordeler for oss, er det selvfølgelig menneskelig og riktig å gjøre det, men hvis man risikerer at vedkommende stat ikke vil gå med på disse handelsmessige innrømmelser, så har man gjort våre norske interesser en bjørnetjeneste.

Utenriksministeren mente at Island ikke kan være noe forbilde for oss. Nei, ikke i den henseende som utenriksministeren nevnte, men Island er et forbilde for oss og ikke sammenlignbart hverken med Sverige eller Danmark eller noen av de andre land, fordi at fiskeriene er av så meget større næringsmessig betydning både i Island og i vårt land enn i noen av de andre land. Det er Island og Færøyene som vi ligger nærmest i så henseende. Island har jo enda større nasjonaløkonomisk interesse av fiskeriene enn vi har, men også vi har så betydelige nasjonaløkonomiske interesser når det gjelder fiskeriene at vi har grunnlag for å sammenligne oss med Island, og dermed ha et like sterkt krav på å ha en full 12 miles fiskerigrense som Island.

Jeg vil bare til slutt gjenta det jeg har sagt før, at hvis vi på noen måte kan få deltakerne i denne konferansen til å binde seg til å foreslå for sine regjeringer at i 1974 vil de akseptere – virkelig akseptere – den 12 miles fiskerigrense som Stortinget har vedtatt, hvis vi går med på en overgangsordning til 1974, så er det av så stor norsk interesse at man må anbefale delegasjonen å gå inn for det. Men for mitt vedkommende vil jeg med en gang si: Heller ikke et skritt lenger.

Statsråd Magnus Andersen: Jeg tror at det i det forrige møte under den innledning som da ble gitt, ble sagt at en slik situasjon som den man nå er kommet opp i, kunne oppstå, og at det for så vidt kunne være grunn til å overveie det, men at det var så pass mange usikre faktorer og man visste så lite at det ville være å gi seg ut på en alt for vanskelig vei.

Det har vært antydnet at hvis man fra begynnelsen av hadde hatt klarhet over at spørsmålet om fiskerigrensen ville bli det mest aktuelle og at dette kunne skape vansker for Norge, burde man ha overveiet hvor vidt Norge skulle være representert på konferansen. Jeg synes ikke det resonnement har så veldig meget for seg, for

ville stillingen for Norge ha vært så meget lettere i dag om vi ikke hadde vært representert på konferansen, og disse samme andre land hadde sittet og laget til en avtale? Vi ville vel ha møtt de samme vanskeligheter, kanskje større vanskeligheter i det tilfelle, fordi vi da ikke ville ha hatt anledning til å følge det på nært hold.

Når det gjelder det vi diskuterer i dag, synes jeg det kan være grunn til å konkretisere det litt, eller i all fall at man forsøker å skjønne helt klart bakgrunnen. Det er ingen ting å legge skjul på at vi bør være veldig betenkt over å begynne å diskutere på en måte som kan forstås som vi er villige til å handle om vår fiskerigrense. Den har vi vedtatt at vi skal gjennomføre. Vi har vedtatt at vi skal hevde den også, og vi har gjort det, bortsett fra disse to avtalene om overgangsordninger med Sovjet og England.

På denne måten kan man si det er betenkelig også å begynne å snakke om fire års lengre overgangstid. Men på den andre siden har man betenkelighetene ved å gi seg ut på en handel som kan resultere i – dette vet vi ikke sikkert, men det er full grunn til å være oppmerksom på det – at spørsmålet om den norske fiskerigrense blir brakt inn for domstolen i Haag, og at vi plutselig sitter med bare 6 mils grense. Jeg vil jo si at alle ting tatt i betraktning er det mer betenkelig å gi seg ut på en slik handel.

Dette må man da betrakte som bakgrunnen for den konkrete situasjon man står oppe i i dag, og bakgrunnen for at man i grunnen synes å være innstilt på overfor delegasjonen å gi uttrykk for at man fra norsk side er villig til en forlengelse av overgangstiden til 1974, mot visse motytelser.

Når det er snakk om handelspolitiske spørsmål i forbindelse med at man diskuterer en avtale om en fiskerigrenseordning, er det naturlig å tenke på De seks og det som for så vidt allerede er fastlagt der når det gjelder toll osv., og at man innenfor det felt når det gjelder fiskevarer, vil forsøke å få mest mulig igjen for de fire årene det her er snakk om.

Skulle det da vise seg at dette ikke fører fram, kan i hvert fall ikke de andre nasjoner som er representert på denne konferansen, hevde – slik som de gjør i dag – at Norge ikke har vært villig til å diskutere innrømmelser i det hele tatt, at vi er kommet dit bort med standpunkter og krav, men absolutt ikke er villig til å gi noe igjen.

Hvis man ser det på den måten, har man selvfølgelig fremdeles de hensyn som må tas til norsk fiskerinæring, de norske fiskere og andre ting som er overmåte viktige, men jeg tror at nettopp fordi man først og fremst har sett på de tingene og er klar over betydningen av dem, bør man forsøke en slik utvei og se om man ikke kan komme ut av den situasjon vi her er kommet opp i, på en noenlunde anstendig måte.

Fung. formann: Fleire har ikkje bede om ordet. – Statsrådene får sjølv trekke konklusjonen av dette ordskiftet. Og det er vel ikkje så vanskeleg som det er å tinge i London.

Møtet hevet kl. 11.35.